

pentru piață, țaranul avea să cunoască cea de a doua șerbie. În acest caz, cum se explică legăturile dintre Eterie și mișcarea lui Tudor, atât de strinse la început, precum și acordul inițial dintre Vladimirescu și boieri? Pentru înțelegerea acestor fapte e necesar să analizăm situația celeilalte contradicții: dintre poporul român și stăpînirea turcească.

Cu toate că jugul otoman era o frînă puternică a progresului societății noastre, el n-a putut opri total dezvoltarea vieții materiale. Destrămarea feudalismului a decurs, deși încetinită, în condițiile asupririi turcești, care a slăbit treptat. Trecerea la capitalism s-a desfășurat nu prin înlăturarea prealabilă și definitivă a jugului străin, pentru ca să rămînă, după aceea, cîmp liber evoluției capitaliste; dimpotrivă, dezvoltarea materială a societății a făcut posibilă cîștigarea independenței. A fost o intercondiționare între progresul vieții materiale și procesul de slăbire a dominației turcești în Principate.

În preajma anului 1821, jugul otoman era de nesuportat, și necesitatea doborîrii lui transpare într-o scrisoare a lui Tudor către boierul Glogoveanu, dată la iveală recent: «Mare milă am pentru săracii lăcuiitori ai Mehedințului — spune Tudor — că... s-au topit de tot, numai sufletu au rămas într-înși». «... Îi prăpădiră oamenii împărătești și domnești». «Săracii oameni, mulți oameni buni care-i cunosc, ... au mers dupe bucate să-și cumpere și i-au prins cei împărătești și le-au tăiat mîinile, ce nu s-au făcut de cînd e lumea. Mare foc și mare jale pentru acest neam ticălos». În această scrisoare, ce datează din 1815, se vede cum creștea în inima Vladimirescului dorul luptei de eliberare: «Eu numai cu pandurii țării, făr' de nici un ostaș strein, voi face de nu să va mișca o iarbă din pămîntul țării»¹.

Era însă nevoie de o conjunctură favorabilă luptei antiotomane, căci poporul român nu putea învinge singur împărăția turcească. Producerea unui război ruso-turc și unirea popoarelor balcanice ar fi adus pe primul plan, și pentru Principate, contradicția între societatea romînească și jugul otoman, atenuînd pentru un moment contradicția internă, proprie feudalismului.

Acțiunile Eteriei, pe care Rusia o sprijinea, au reprezentat pentru țara noastră un început de realizare a acestei conjuncturi, ce era prielnică eliberării naționale. Tocmai de aceea Vladimirescu aderă la Eterie și jură să lupte împreună cu ea și cu armatele rusești contra turcilor. Din același motiv el încheie înțelegerea cu boierii. Însă Tudor nu a făcut greșeala de a lua posibilitatea drept realitate, greșeală în care au căzut căpeteniile Eteriei, cînd au pornit mișcarea, conștient pe ajutorul, ce nu era decît virtual, al țarului. Pînă la îndeplinirea condițiilor politice obiective care să favorizeze lupta cu turcii, masele oprite nu puteau fi răscolite prin manifestele Eteriei, dar ele erau gata oricînd să se ridice împotriva nemiloasei exploatați feudale, exercitată de boierii pămînteni și de fanarioți. Cînd rușii nu se războiau cu turcii, cum să se alăture poporul unei acțiuni inițiate, în ochii lui, tocmai de aceia care îl asupreau pînă la sînge? Tudor a știut aceasta și a ridicat în picioare norodul îngenunchiat al Țării Romînești printr-o proclamație antiboierască, nu din simple motive tactice, ci pentru că așa cerea atunci contradicția principală a societății romînești. Cităm din nou pe Mihai Cioranu: «Eteria grecească, spăimîntîndu-se de aceasta (adică de izbucnirea răscoalei antiboieresti și antifanariote), pe de o parte au trimis să întrebe pe Tudor ce însemnează această proclamație, iar pe

¹ Doc. răs. 1821, I, p. 90—91.